

Barcelona
Capital Mundial
de l'Alimentació
Sostenible 2021

Ara, aquí, les escoles

**Un repte compartit: una alimentació
+ sana + justa + sostenible!**

Orientacions per al professorat

Índex de continguts

1. Presentació	3
2. Calendari i procés de participació dels centres	6
3. Orientacions i requisits per conceptualitzar i crear el pòster	10
4. Treball amb l'alumnat al centre educatiu: proposta de seqüència didàctica	13
Annex	15
A. Programes, recursos pedagògics i entitats col·laboradores	16
B. Orientacions pel disseny del pòster i referències	27
C. Dinàmiques de treball a l'aula	34
D. Glossari: què entenem quan parlem de...	38
E. Bibliografia, documentació i referències	41

1 Presentació

L'any 2021 Barcelona és la **Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible** (CMAS), una oportunitat per **impulsar una transició alimentària cap a la sostenibilitat** amb la qual s'aconsegueixi **millorar la salut de les persones, fer front a l'emergència climàtica i enfortir les economies locals** sostenibles.

Durant l'exercici d'aquesta capitalitat es desenvoluparan més de noranta projectes i polítiques de foment de l'alimentació sostenible i s'han programat activitats en tots els àmbits de la ciutat des d'inicis d'any fins al desembre. A més, entre el 19 i el 21 d'octubre de 2021, la ciutat serà la seu del **7è Fòrum Global del Pacte de Política Alimentària Urbana de Milà**, que tractarà específicament sobre el nexa entre l'alimentació i l'emergència climàtica. La celebració culminarà amb la presentació de l'Estratègia alimentària 2030, que serà el full de ruta que caldrà seguir en les polítiques alimentàries per als propers anys a la ciutat.

En aquest context de reflexió i celebració, a través de la **iniciativa 'Ara, aquí, les escoles'**, la ciutat convida els centres educatius a participar i sumar-se a les actuacions per afavorir una **alimentació més sana, més justa i més sostenible** i ser els protagonistes d'una campanya comunicativa adreçada a tota la ciutadania.

Tots els **centres d'educació infantil, educació primària, educació secundària i educació especial** de Barcelona estan cridats a participar en el debat sobre la necessitat d'alimentar-nos tenint cura de la salut del Planeta, lluitant contra el canvi climàtic i pensant que totes les persones tenen dret a alimentar-se de manera sana i sostenible.

'Ara, aquí, les escoles'. Un repte compartit: una alimentació + sana + justa + sostenible!

Ara, aquí, les escoles preneu el protagonisme i us animem a formar part de les activitats emmarcades en aquesta celebració. Proposem que els infants i joves prenguin la paraula i els convidem a participar activament en una **campanya comunicativa per a tota la ciutat amb la qual compartir i visibilitzar els aprenentatges i les reflexions** que es generen als centres educatius sobre el sistema alimentari.

El paper d'escoles i instituts és fonamental per afavorir l'educació per la participació, el desenvolupament del pensament crític de l'alumnat, empoderar-los com a **prescriptors** de l'alimentació sana i sostenible i **expressar el seu compromís** envers una responsabilitat compartida.

En aquest context, us proposem centrar l'atenció en aquest tema des de la perspectiva curricular que més us interessi, i **crear un pòster conjuntament amb l'alumnat (podeu comptar també amb les aportacions de les famílies i d'altres membres de la comunitat escolar) per compartir amb tota la ciutat** qualsevol aspecte relacionat amb l'alimentació que posi en valor alguna de les nou dimensions de l'alimentació sostenible.

Posem en valor

la salut, la sostenibilitat
i la justícia global del
sistema alimentari

Mitjançant l'expressió artística

fem un treball plàstic,
digital o físic, fet
conjuntament amb
l'alumnat

Un missatge crític i potent

per compartir
l'essencial sobre el
sistema alimentari

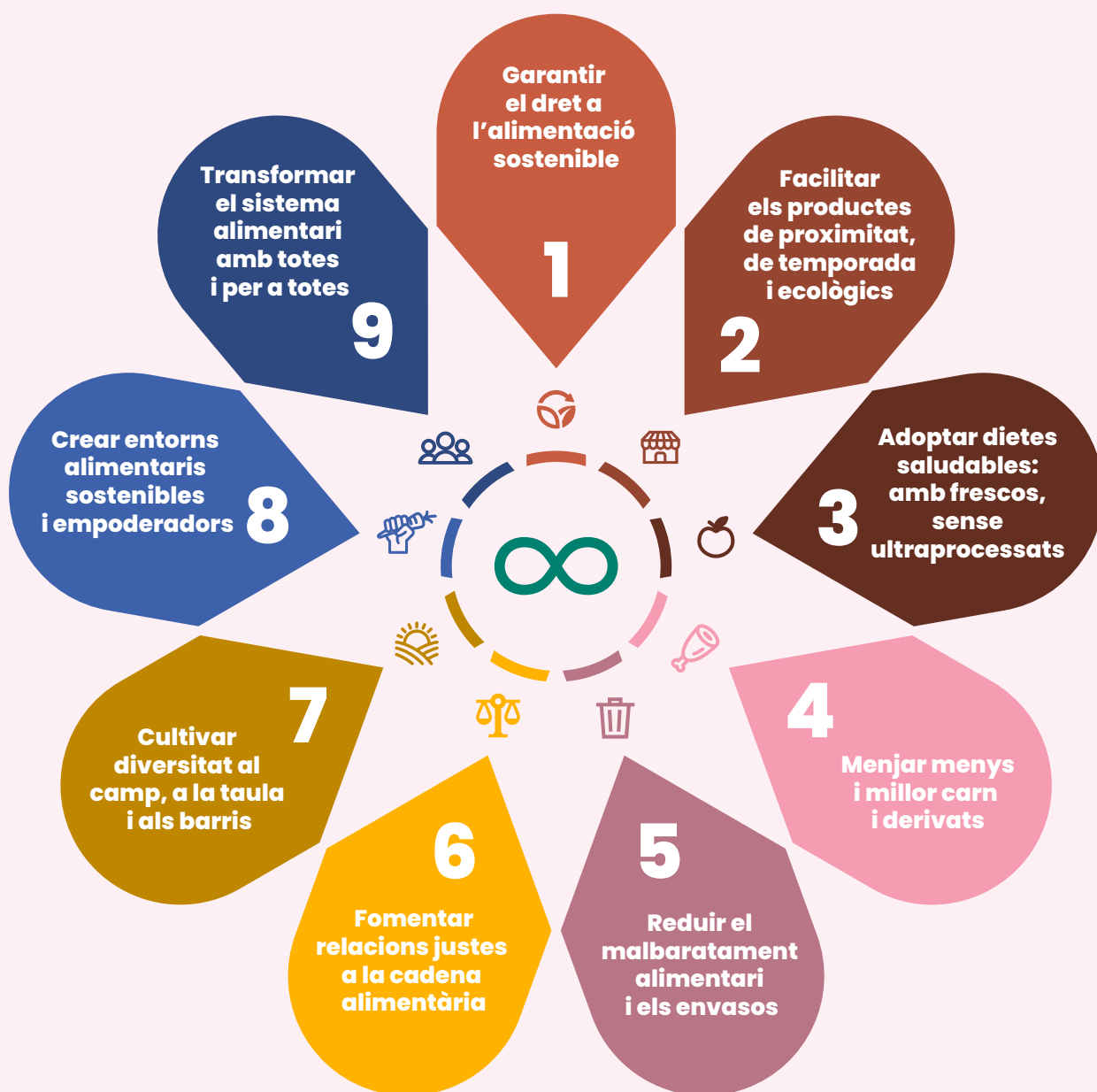
Els **pòsters creats per diferents centres educatius** formaran part d'una campanya comunicativa que es portarà a terme pels volts del **10 de desembre de 2021, Dia Mundial dels Drets Humans**, per celebrar l'any de Barcelona Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible.

Una campanya perquè infants i joves puguin contribuir en la transformació del sistema alimentari.

Les 9 dimensions de l'alimentació sostenible

Les nou dimensions de l'alimentació sostenible que es recullen a
[L'alimentació sostenible: manual per a ciutats.](#)

2 Calendari i procés de participació dels centres

A continuació expliquem com i quan podeu participar en **5 passos** i, seguidament, trobareu informació detallada de cadascun dels passos per facilitar-vos la participació.

1

Penseu l'encaix de la proposta amb el treball del vostre centre

A partir de l'inici del nou curs
2021-22

Penseu l'encaix que s'ajusti a la realitat i a les possibilitats del vostre centre per participar en la iniciativa i mostrar la feina que ja esteu fent.

2

Inscripció

Del 6 de setembre al
4 d'octubre de 2021

Ompliu el [formulari](#) de registre per informar de la vostra participació.

3

Compartiu el repte amb l'alumnat i treballeu-lo a l'aula

Del 15 de setembre al
15 de novembre

Aproveiteu els programes i activitats en què participeu. Tingueu en compte les noves propostes i recursos que hem posat al vostre abast per elaborar el pòster amb l'alumnat.

4

Lliurament del pòster

A mitjans de novembre

Feu-nos arribar el vostre pòster. Tots els centres inscrits rebreu informació de quan i com fer-ho.

5

Comunicació i celebració

Pels volts del 10 de desembre

Reconeixeu el vostre pòster en alguna de les accions comunicatives de la campanya de ciutat. Feu-vos-en ressò a les vostres xarxes i canals de comunicació i...no oblideu valorar i gaudir de la vostra participació!

Pas 1

Penseu l'encaix de la proposta amb el treball del vostre centre

Aquesta iniciativa us ofereix l'**oportunitat de mostrar la feina** que ja esteu fent al vostre centre educatiu en relació amb l'alimentació sana, justa i sostenible o **d'aproximar-vos a la temàtica**. El primer pas és, doncs, **trobar l'encaix que s'ajusti a la realitat i a les possibilitats del vostre centre, i de la vostra planificació**.

Volem que sigui una experiència **significativa per a l'alumnat** i amb sentit pedagògic. La creació del pòster no és una finalitat en si mateixa, sinó un possible instrument motivador i una **oportunitat** per treballar el sistema alimentari i **visibilitzar** el potencial educatiu i creatiu de les escoles de Barcelona.

Plantegem **dues vies i motius diferents per sumar-vos a la iniciativa**:

A Aprofitar per mostrar allò que ja esteu fent en relació amb l'alimentació sana i sostenible

Per iniciativa pròpia i de manera autònoma en les vostres programacions.

En el marc de l'**oferta de programes i activitats educatives de la ciutat** en la qual ja estigueu participant o en què participareu.

Microxarxes d'Escoles + Sostenibles

- **Alimenta't amb seny**, per a centres que volen descobrir els pilars fonamentals per a una alimentació sana, justa i sostenible.
- **Ens ho mengem tot**, per a centres compromesos amb la lluita contra el malbaratament alimentari.
- **Embolcalls + sostenibles /Esmorzars + saludables**, per a centres que aposten per esmorzars més conscients.

Curs L'hort escolar d'Escoles + Sostenibles, per a centres que volen iniciar un hort o millorar el que ja tenen i obtenir aliments de quilòmetre zero.

Programa Menjadors escolars més sans i sostenibles, per a centres que volen transformar el seu menjador escolar.

Programes Creixem Sans i Creixem més sans, per a centres que promouen l'alimentació i la nutrició saludables, així com l'activitat física i un descans equilibrat.

Programa Menjo sa i sostenible, de mercat, per transmetre el valor dels mercats com a espais i serveis de qualitat i salut, de proximitat i de relació social.

Programes de la Convocatòria Unificada de Programes (CUP). Vegeu la pàgina 17 per conèixer les propostes seleccionades que tenen relació directa o indirecta amb l'alimentació sostenible.

Programes i activitats de l'oferta del Programa d'activitats escolars (PAE) de l'IMEB i altres entitats. Consulteu a la pàgina 24 les activitats i iniciatives que tenen a veure amb l'alimentació sostenible.

B Aprofitar l'oportunitat i els nous recursos pedagògics que us oferim per aproximar-vos a la temàtica:

- **Guia [Alimenta't amb seny](#)**. Hi trobareu 32 unitats didàctiques per treballar l'alimentació en diferents etapes educatives. A la pàgina 10 hi ha la relació de totes les activitats proposades, amb els seus objectius i els continguts principals.
- **La [Maleta de l'alimentació sostenible](#)**. Inclou un ampli ventall de recursos pedagògics per iniciar o complementar un treball de descoberta o investigació a l'aula o en d'altres espais educatius.
- **Maleta literària [Tothom a taula! Qui menja què, com, on, quan, quant i per què... però, EP!](#)** elaborada per l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Conté una selecció de més d'un centenar de llibres per a totes les edats que tenen com a nexa d'unió un o més àmbits de l'alimentació sostenible.
- **Exposició itinerant "Barcelona Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible", organitzada per Barcelona Regional**. Exposició relacionada amb els mercats municipals que a la tardor recorrerà els 10 districtes de la ciutat de Barcelona per donar a conèixer de manera pedagògica, interactiva i propera els beneficis de l'alimentació sostenible. Ofereix visites guiades per a centres educatius a càrrec de Fundesplai.
- **Oferta [d'activitats educatives dels museus de la ciutat](#)** (Fundació Joan Miró, Fundació Antoni Tàpies, Museu del Disseny, Museu Nacional, Museu Picasso i Museu de Ciències Naturals) per treballar l'alimentació sana, justa i sostenible a través de l'art, el disseny i les ciències naturals.

Comptem amb l'interès i la predisposició d'aquesta important xarxa d'agents educatius amb una trajectòria sòlida d'acompanyament als centres per orientar el vostre repte. **Aproveu les seves propostes, busqueu la seva complicitat i consensueu amb ells com sumar esforços per participeu en la iniciativa!**

Pas 2

Inscripció

Si voleu formar part d'aquesta iniciativa, inscriviu-vos-hi omplint el [formulari de registre](#).

És imprescindible que us registreu per tal que l'organització tingui constància de la participació del vostre centre educatiu i us pugui mantenir informats dels propers passos a fer i dels terminis corresponents.

Pas 3

Compartiu el repte amb l'alumnat i treballeu-lo a l'aula

A la pàgina 13 trobareu una **seqüència didàctica** i algunes orientacions que us poden ajudar a dissenyar i desenvolupar de manera autònoma el vostre propi procés de motivació, reflexió i creació del pòster. També us facilitem orientacions gràfiques i comunicatives inspiradores per dissenyar un bon pòster.

Pas 4

Lliurament del pòster

L'organització es posarà en contacte amb tots els centres inscrits per informar-los de les consignes per lliurar el pòster.

Es revisaran totes les propostes rebudes per garantir que **compleixen els requisits** (es descartaran les que no els compleixin). Tots els pòsters presentats formaran part de la campanya comunicativa de ciutat i, segons els formats, s'aplicaran a diferents suports comunicatius. Alhora, tots es publicaran en una **galeria digital** del web del [**Consorci d'Educació de Barcelona**](#).

Pas 5

Comunicació i celebració

Compartiu la campanya de ciutat amb la vostra comunitat educativa i l'alumnat per visibilitzar l'impacte del vostre pòster en alguna de les aplicacions comunicatives.

Dediqueu un temps a reflexionar sobre com s'ha desenvolupat el procés de creació i el resultat obtingut. I gaudiu d'haver-hi participat!

Feu-vos-en ressò a les vostres xarxes i canals de comunicació i emfatitzeu el vostre compromís present i futur amb la transformació del sistema alimentari.

3 Orientacions i requisits per conceptualitzar i crear el pòster

Consideracions prèvies

El pòster no és una finalitat en si mateixa, sinó un instrument que ha de permetre reflexionar sobre el sistema alimentari i treballar l'alimentació sana, sostenible i globalment justa amb l'alumnat, i alhora:

- Posar en valor **el compromís dels centres educatius** de la ciutat amb aquest propòsit.
- Mostrar el treball realitzat a partir de **l'oferta de recursos i programes de la ciutat** sobre aquesta temàtica.
- Relacionar els objectius del treball dels centres educatius amb els **tres eixos de Barcelona CMAS i amb les nou dimensions de l'alimentació sostenible**.

Objectius específics

A través del pòster, l'alumnat ha de poder:

- Fer-se **preguntes** i **aprendre** sobre el sistema alimentari.
- Comunicar i **expressar reflexions** sobre l'alimentació sana, justa i sostenible.
- Fer **explícit el seu compromís** vers un model alimentari més saludable, globalment just i sostenible.
- Ser **conscient de la participació**, com a part de la ciutadania, en el desenvolupament sostenible i equitatiu.

Pel fet que formarà part d'una campanya de comunicació adreçada a la ciutadania, el **pòster** ha de ser un recurs que funcioni com a **reclam i aconsegueixi captar l'atenció** de qui el miri. Així, ha de:

- ✓ **Ser visualment atractiu i suggeridor.**
- ✓ **Contenir un missatge clar, breu i amb força.**
- ✓ **Interpel·lar l'observador/a a través de l'empatia, les emocions, la comparació o les dades.**

Entenent que participar és 'ser part' i 'prendre part' de forma activa, autònoma i responsable i que **el valor pedagògic d'aquesta activitat té a veure amb l'educació per a la ciutadania**, és imprescindible que el pòster sigui fruit **d'un treball en equip** que permeti desenvolupar les competències ciutadana, emocional i comunicativa, i que connecti i relacioni horitzontalment els aprenentatges a través de les diferents àrees. Cada centre educatiu decidirà el tipus d'agrupament per desenvolupar el pòster (grup classe, internivell, etc.).

Requisits tècnics

Poden participar en aquesta iniciativa tots els centres educatius de la ciutat de Barcelona d'educació **infantil**, educació **primària**, educació **secundària** i **educació especial**.

Es poden enviar un **màxim de quatre pòsters per centre educatiu**. En cas que es vulgui enviar més d'una proposta, hauran d'estar realitzades per alumnat de cursos diferents.

L'organització **garanteix fer servir com a mínim un pòster de cada centre per a la campanya comunicativa. La resta es publicaran a la galeria digital** del Consorci d'Educació de Barcelona, de la qual també es farà difusió.

Més enllà de la divulgació i l'ús que l'organització faci dels pòsters, us recomanem que, a través dels vostres canals de comunicació, també difongueu tant els pòsters com el procés de treball portat a terme.

Mida:

DIN A2 (42x59,4 cm), a una sola cara i en orientació vertical.

Idioma:

Ha d'estar escrit en **llengua catalana o en les llengües curriculars** del centre. És imprescindible que els treballs arribin corregits respecte de l'ortografia, la sintaxi i el vocabulari. En cas que s'hagi utilitzat alguna de les llengües estrangeres curriculars del centre, en el moment de lliurar el pòster caldrà especificar-ne la traducció al català.

Formats possibles:

Digital, en un arxiu JPG o PNG creat amb programes d'edició i amb bona resolució.

Físic, fet manualment en 2D

(L'organització el digitalitzarà com una imatge).

Físic, fet manualment amb materials en relleu i sobre un suport rígid

(L'organització el digitalitzarà com una foto del resultat final).

Identificació del pòster i autoria:

No és necessari que especifiqueu l'autoria en la imatge del pòster. En el moment de fer el lliurament, l'organització us demanarà aquestes informacions.

Suggeriment:

Si voleu compartir més informacions o el procés d'elaboració del pòster, podeu afegir un codi QR.

4 Treball amb l'alumnat al centre educatiu: proposta de seqüència didàctica

Us proposem una seqüència didàctica perquè pugueu treballar de manera autònoma amb l'alumnat i garantir que el procés de creació col·lectiva del pòster esdevé un aprenentatge significatiu.

Podeu adaptar la seqüència al procés de treball en què us trobeu:

A Com un complement del treball ja iniciat a l'aula o en el marc d'algun programa o activitat de l'oferta educativa de la ciutat (vegeu la pàgina 16).

B Com una oportunitat i punt de partida per treballar l'alimentació sostenible.

Motivació i proposta

Implicar l'alumnat en la iniciativa i en el seu impacte a la ciutat.

El seu paper és clau en l'alimentació sostenible del present i del futur!

Feu saber a l'alumnat que durant l'any 2021 Barcelona és la **Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible**.

Busqueu la seva complicitat amb la iniciativa i amb l'oportunitat d'expressar la seva veu i el seu compromís al conjunt de la ciutadania.

Compartiu amb ells la crida de l'alcaldeessa als infants i joves de Barcelona perquè se sentint interpel·lats. Transmeteu-los la importància del repte i reforceu el seu sentiment de pertinença a la ciutat.

Expliqueu-los per què els proposeu aquest treball conjunt i com encaixa amb la vostra feina diària a l'aula.

Context del tema

Posar en comú els coneixements de l'alumnat sobre l'alimentació sana, justa i sostenible i treballar-ne els valors essencials en relació amb les persones i el planeta.

Realitzeu amb l'alumnat la proposta que hagueu escollit (programa, activitat, recurs, etc.) per contextualitzar la temàtica i treballar els continguts que hi estan associats.

Poseu en valor l'essència de la proposta escollida en relació amb els objectius a treballar durant el procés de creació del pòster.

Ajudeu-los a identificar preocupacions o reflexions que puguin expressar el seu compromís amb una millora del sistema alimentari.

Missatge a transmetre

Escollir el contingut i el missatge que es vol comunicar amb el pòster a partir dels aprenentatges i valors treballats.

Faciliteu l'arribada a un consens entre el grup amb 2 o 3 idees força que es puguin treballar en el contingut i missatge del pòster. (A la pàgina 35 us proposem una dinàmica específica per fer-ho.)

Prèviament podeu dinamitzar una conversa a partir dels coneixements que s'han compartit durant la fase anterior. Podeu preparar una llista amb 10 preguntes per motivar la participació de l'alumnat.

Disseny i elaboració del pòster

Dissenyar el pòster escollint-ne el format, el suport i els materials necessaris.

Preparar-ho tot i produir-lo ... i no oblideu documentar el procés.

Proposeu un treball d'observació i d'anàlisi a partir de les referències d'altres pòsters o cartells. Identifiqueu estratègies visuals i recursos comunicatius que puguin ajudar a dissenyar i conceptualitzar el pòster. (A la pàgina 29 trobareu exemples de creacions inspiradores.)

Ajudeu l'alumnat a decidir les consignes clau sobre com plantejar el disseny del pòster.

Si escau, proposeu una organització en grups per al disseny i la producció final. (A la pàgina 36 us proposem una dinàmica específica per fer-ho.)

Prepareu els materials plàstics o digitals necessaris per elaborar el pòster. No oblideu revisar les característiques i requisits tècnics detallats a la pàgina 12. I... mans a l'obra!

Programes, recursos pedagògics i entitats col·laboradores

En aquest apartat s'amplia la informació de les diferents propostes de programes, activitats i recursos que us hem avançat a la pàgina 7, les quals són vies per a **trobar l'encaix i el sentit per participar en la iniciativa 'Ara, aquí, les escoles'**.

Els hem classificat de la següent manera per tal que trobeu la que millor s'ajusta a la realitat del vostre centre educatiu:

1 Propostes específiques sobre alimentació sostenible i alineades amb els objectius de la CMAS 21

Aproveiteu el valor i l'impuls que us poden donar aquestes propostes, les quals aborden directament la temàtica de l'alimentació sana, justa i sostenible, i són una oportunitat idònia per treballar la temàtica amb el vostre alumnat i participar en la iniciativa. Podeu trobar-hi:

- 1.1 Programes escolars.
- 1.2 Recursos educatius.
- 1.3 Activitats a museus.

2 Programes i activitats que es poden orientar o focalitzar cap als objectius de la CMAS 21:

Demaneu la col·laboració de les diferents entitats que dinamitzen aquestes propostes per tal que puguin orientar-les o focalitzar-les de tal manera que us permeti treballar la temàtica de l'alimentació sana, justa i sostenible i ajudar-vos a conceptualitzar el pòster. Podeu comptar amb l'oferta de:

- 2.1 La Convocatòria unificada de programes (CUP).
- 2.2 El Programa d'Activitats Escolars (PAE).
- 2.3 Entitats que ofereixen projectes educatius.

A continuació detallem el conjunt de les propostes:

1

Propostes específiques sobre l'alimentació sostenible i alineades amb els objectius de la CMAS 21

1.1 Programes escolars

Els programes i activitats educatives de la ciutat que treballen aspectes vinculats als objectius de la CMAS 21, ofereixen un marc de treball idoni per iniciar-se o aprofundir en la temàtica de l'alimentació sana, justa i sostenible.

Creixem sans. Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

És un programa de promoció de l'alimentació i nutrició saludable així com de l'activitat física i un descans equilibrat. El programa està adreçat a alumnes de 4t de Primària, és a dir, quan tenen de 9 a 10 anys. El programa es desenvolupa a l'aula pel mateix professorat dels centres educatius. A més, les escoles interessades poden complementar el programa demanant una activitat per treballar amb les famílies.

Creixem més sans. Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

És una intervenció de reforç per a 6è de primària per tal de donar continuïtat als continguts treballats prèviament a 4t de primària amb el programa 'Creixem sans' de l'alimentació i nutrició saludable així com de l'activitat física i un descans equilibrat.

Curs 'L'Hort escolar'. Escoles + Sostenibles. Ajuntament de Barcelona.

És un curs que permet potenciar l'hort com a espai d'aprenentatge i per prendre consciència de l'alimentació de proximitat i sostenible. El curs pretén oferir les nocions bàsiques per iniciar un hort o millorar el que ja es té.

Menjadors escolars més sans i sostenibles. Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

És un programa per promoure una alimentació infantil més equilibrada, saludable i sostenible tant a l'escola com a casa. Les escoles, i en particular els menjadors escolars, juguen un rol important en l'alimentació d'infants i adolescents, no només garantint-los accés a una alimentació saludable i sostenible, sinó com una eina d'aprenentatge i formació, i com a nexa d'unió de tota la comunitat educativa: professionals, alumnat i famílies.

Menjo sa i sostenible, de mercat. Institut Municipal de Mercats de Barcelona

És un programa per transmetre el valor del mercat com a espai i servei de qualitat i salut, de proximitat i de relació social i la importància de mantenir una dieta equilibrada amb productes de temporada, frescos i propers juntament amb la pràctica habitual de l'esport.

Microxarxa 'Alimenta't amb seny'. Escoles + Sostenibles. Ajuntament de Barcelona

És un programa per descobrir els pilars fonamentals per a una alimentació sana, justa i sostenible. Es convida a reflexionar en el centre educatiu sobre el model actual de sistema alimentari, l'oportunitat de millores en els menús, el coneixement d'alternatives, el valor de la pagesia i/o la importància d'un consum conscient d'aliments, entre altres.

Microxarxa 'Embolcalls + sostenibles / Esmorzars + saludables'. Escoles + Sostenibles. Ajuntament de Barcelona.

És un programa per reflexionar sobre els hàbits alimentaris lligats a l'esmorzar, entenent que no només afecten el nostre organisme sinó també a l'entorn on vivim i a la vida de la resta de persones. L'esmorzar esdevé una oportunitat d'aprenentatge que permet explorar aspectes relacionats amb el tipus d'aliment que consumim i la manera amb què el transportem, convidant-nos a investigar sobre el model alimentari.

Microxarxa 'Ens ho mengem tot'. Escoles + Sostenibles. Ajuntament de Barcelona.

És un programa per treballar amb l'alumnat i les persones educadores del menjador –i l'equip de mestres o professorat, si es vol– aspectes tan importants com el malbaratament alimentari, l'origen dels aliments, la producció de proximitat, el consum conscient, la petjada ecològica i el cost ambiental d'allò que se serveix en el menjador escolar.

1.2 Recursos educatius

La celebració de la CMAS 21 ha donat peu a crear i dissenyar nous recursos educatius per posar a disposició dels centres, per tal que treballin la qüestió alimentària amb l'alumnat. A continuació es detallen les novetats:

Guia Alimenta't amb seny. Escoles + Sostenibles. Ajuntament de Barcelona.

La guia presenta 32 unitats didàctiques per treballar l'alimentació en diferents etapes educatives. A la pàgina 10 hi ha la relació de totes les activitats proposades, amb els seus objectius i els continguts principals.

Maleta de l'alimentació sostenible. Servei de Documentació d'Educació Ambiental (SDEA)

La maleta inclou un ampli ventall de recursos pedagògics per iniciar o complementar un treball de descoberta o investigació a l'aula o en altres espais educatius.

Maleta literària 'Tothom a taula! Qui menja què, com, on, quan, quant i per què.. però EP!'

Associació de mestres Rosa Sensat

La maleta ofereix una selecció de més d'un centenar de llibres de lectures de qualitat narrativa, gràfica i documental, així com generadores d'interès pels infants i de tipologies ben diverses i per a totes les edats, que tenen el nexa d'unió en un o més àmbits de l'Alimentació Sostenible.

Exposició itinerant "Barcelona Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible". Barcelona Regional.

Es tracta d'una exposició relacionada amb els mercats municipals que a la tardor recorrerà els 10 districtes de la ciutat de Barcelona per donar a conèixer de manera pedagògica, interactiva i propera els beneficis de l'alimentació sostenible. Ofereix visites guiades per a centres educatius a càrrec de Fundesplai. Per a més informació i reserves:

activitatsexpooalimentacio@fundesplai.org.

1.3 Activitats a museus

Aprofitant l'avinentsa de la CMAS 21, diversos serveis educatius dels museus i fundacions esmentats a continuació han dissenyat coordinadament noves activitats educatives adreçades a l'alumnat de diferents edats per tal de treballar l'alimentació sana, justa i sostenible de manera interdisciplinària a través de l'art.

Les propostes, que formaran part de l'oferta estable per als centres educatius i també formen part de l'oferta del Programa d'Activitats Escolars (PAE), aporten una nova mirada a les exposicions per tal d'abordar el debat sobre els sistemes alimentaris mitjançant l'expressió artística i el disseny de diverses perspectives i en el seu conjunt ofereixen un itinerari d'educació artística, visual i plàstica.

Altres museus, a partir de les seves exposicions que tenen programades i que estan vinculades amb la temàtica alimentària, vehiculen la seva oferta educativa per col·laborar amb la iniciativa.

Fundació Antoni Tàpies

Activitat 'Parem taula! El ritual quotidià de menjar'

L'activitat parteix de l'interès de Tàpies pels objectes usats vinculats a accions quotidianes i convida a reflexionar en relació amb l'acte de menjar com un procés nutritiu, però també com un acte social condicionat per connotacions culturals.

Fundació Joan Miró

Activitat 'Aquí carxofes, allà patates!'

L'activitat proposa la descoberta dels conreus i els seus productes i la importància que tenen per a la nostra alimentació. Els processos artístics de Miró seran l'eina d'aprenentatge i experimentació per fomentar la creativitat de l'alumnat.

Activitat 'Els arbres em parlen'

L'activitat treballa la importància de la sobirania alimentària i de prendre consciència de les conseqüències que tenen les nostres decisions i pràctiques en relació amb l'alimentació i canviar els hàbits de consum per fer-los més respectuosos amb el nostre cos, amb el nostre entorn més immediat i amb el planeta. Els processos artístics de Miró seran l'eina d'aprenentatge i experimentació per fomentar la creativitat de l'alumnat.

Activitat 'Treballa com un jardiner'

L'activitat permet la descoberta dels conreus, els seus productes i la matèria primera del sector primari, i la importància que tenen per a la nostra alimentació. Els processos artístics de Miró seran l'eina d'aprenentatge i experimentació per fomentar la creativitat de l'alumnat.

Museu del Disseny

Activitat 'Envàs, d'on vens? Envasos alimentaris d'ahir i d'avui'

L'activitat permet reflexionar sobre el consum sostenible, l'ús dels materials i els seus processos de producció, i com el consum massiu de plàstics en l'alimentació, entre altres productes no sostenibles, està afectant el planeta i a la nostra salut. Es cercaran alternatives per repensar el packaging alimentari després d'una exploració de la cultura objectual patrimonial.

Activitat 'Pot contenir traces de... Alimentació i història colonial'

L'activitat convida a reflexionar sobre com consumim avui en dia i quin és l'origen d'aquests hàbits. A partir dels objectes de la col·lecció es farà una lectura històrica i crítica de la globalització i l'herència colonial dels productes que consumim, siguin els aliments o els envasos que els contenen.

Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

Activitat 'Art al rebost'

L'activitat proposa una reflexió sobre allò que mengem, com omplim el rebost i com els nostres gestos serveixen per tenir cura del planeta a partir del dibuix i l'observació de les natures mortes de la col·lecció del museu. Descobrir els aliments que es menjaven fa més de tres-cents anys i reflexionar sobre què i com mengem nosaltres avui, descobrir quines diferències i semblances hi ha i què podem aprendre del passat.

Museu Picasso

Activitat 'Les receptes de Picasso'

L'activitat proposa un projecte per reflexionar sobre què és l'alimentació saludable i el malbaratament alimentari a través de l'art. A partir de les obres de Picasso i altres artistes, es reflexiona sobre com és la nostra dieta i com la podem millorar perquè sigui més saludable. El debat entorn les obres i el procés creatiu són els aspectes essencials a través dels quals us proposem fomentar l'aprenentatge transversal dels alumnes.

Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Jardí Botànic de Barcelona

Històries de pol·len. Flors i insectes al Jardí

Una activitat en el context de l'exposició 'Més que abelles. Pol·linitzadors i flors, la vida en joc' per descobrir, a través de l'observació, com són les flors i els insectes pol·linitzadors que les visiten i escenificarem aquest encaix de la natura. Permet entendre el fenomen de la pol·linització entomòfila i la diversitat de flors i insectes pol·linitzadors que intervenen en aquest procés i comprendre la relació que hi ha entre la flor i els insectes pol·linitzadors.

De flor en flor. La seducció vegetal

Un quadern complementari a l'exposició 'Més que abelles. Pol·linitzadors i flors, la vida en joc' que, de manera autònoma, permet connectar l'exposició amb el Jardí, i visitar-lo amb una mirada de pol·linitzador. El quadern està disponible al final de l'exposició pels grups escolars o bé es pot descarregar i utilitzar-se en qualsevol altre espai natural o naturalitzat, com pot ser el mateix pati de l'escola o bé a un parc proper al centre educatiu. Descarregueu-lo aquí.

2

Programes i activitats que es poden orientar o focalitzar cap als objectius de la CMAS 21

2.1 Convocatòria unificada de programes (CUP)

La Convocatòria unificada de programes (CUP) harmonitza l'oferta de programes educatius que s'ofereixen en els centres, amb un propòsit pedagògic compartit, unifica calendaris i garanteix la qualitat de la proposta metodològica, la transparència en els criteris d'assignació i la coherència amb el projecte educatiu de centre, posant a l'abast de les escoles i els instituts un mapa d'aliances possibles.

Congrés de ciència. Centres de Recursos Pedagògics de Barcelona

És un projecte que parteix d'un treball d'indagació i formació per part del professorat i que finalitza amb la presentació d'una experiència de recerca per part de l'alumnat. La recerca es porta a terme a partir d'una metodologia basada en el treball científic a l'aula i que potencia la formulació de bones preguntes i hipòtesis. Cada centre serà representat per un petit grup d'alumnes que exposaran la seva ponència acompanyada d'un suport audiovisual.

De l'Audiència Pública al procés participatiu. Centre de Recursos Pedagògics de Les Corts

És una proposta que permet establir uns espais de diàleg, presencial i digital, d'intercanvi d'idees, de contrast i que ajudin els més joves a entendre la complexitat actual i fer propostes per al present. Després d'un procés col·lectiu de reflexió i de participació, el jovent presenta les seves propostes als plenaris de districte i de ciutat, amb el compromís polític de fer un retorn concret d'admissió o rebuig de les propostes presentades per part dels i les adolescents de la ciutat.

De la Convenció als ODS amb ulls de d'infant. Departament de Promoció de la Infància. Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI

És una iniciativa que té com a eixos principals el dret a una vida digna i a un entorn saludable. Aquests drets es concreten en els drets dels infants a ser alimentats adequadament i a viure en un entorn que permeti el seu desenvolupament físic, mental, espiritual i social. La proposta es concreta en una guia de treball adreçada als diferents contextos educatius: centres públics i concertats, d'Infantil, Primària i Secundària Obligatòria, ordinaris o d'educació especial, així com als espais d'educació no formal de la ciutat.

Emprendre amb valors. Barcelona Activa – Ajuntament de Barcelona

És un programa per acompanyar a l'alumnat en el procés de presa de decisions per facilitar l'accés i el desenvolupament de la seva futura carrera professional. Estableix un pont de transició del món educatiu al món del treball, i alhora obre vies d'acompanyament posterior a l'etapa escolar.

Fotografia en curs. A Bao A Qu

És un programa de difusió i pedagogia de la creació fotogràfica que propicia la descoberta i el gaudi per part de l'alumnat de la fotografia com a art, cultura i creació. Durant el programa es desenvolupen projectes de creació fotogràfica que permeten a l'alumnat conèixer i posar en valor l'entorn, i donar-lo a conèixer als altres a través d'exposicions, publicacions en línia, etc.

HaBITans. Fundació Bit Habitat

És un programa amb l'objectiu d'empoderar, capacitar i facilitar eines al professorat per tal que pugui acompanyar al seu alumnat en un recorregut d'aprenentatge vivencial que els permeti desenvolupar-se com a agents crítics, autònoms i actius en el seu territori, perquè aquest esdevingui un lloc inclusiu, segur, resiliència i sostenible.

Microcooperatives d'alumnes: apropant el món de l'ESS als centres educatius. El Risell

És un programa que permet apropar el món productiu als centres educatius, des de la perspectiva de l'Economia Social i Solidària, motivant a l'alumnat perquè creï i gestioni la seva cooperativa incorporant valors com la igualtat, el feminisme, la sostenibilitat i la voluntat de transformació social, entre altres. L'alumnat experimenta de primera mà i aprèn creant una cooperativa, i alhora es fomenten nous models productius que posen la vida i les persones en el centre.

Pangea. Transformant el món. Bosco Global i Solidaritat, Educació i Desenvolupament (SED)

És un programa que convida a reflexionar sobre com l'actual paradigma de la superproducció d'aliments és incapaç de resoldre els problemes de fam de milions de persones d'arreu del món. La promoció de la sobirania alimentària busca tornar als productors locals l'accés a la terra i, conseqüentment, millorar l'alimentació dels qui l'havien perduda, per mitjà de processos que tinguin cura del medi ambient.

Pregó dels infants a les festes de Santa Eulàlia. Departament de Promoció de la Infància. Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI

És una iniciativa per fomentar la promoció i la difusió dels drets dels infants i el reconeixement dels nens i les nenes com a ciutadans i ciutadanes de ple dret, tal com recull la Convenció sobre els Drets dels Infants. Enguany centrarem la mirada a escoltar la veu dels infants reflexionant sobre el dret a l'alimentació sana i sostenible i sobre quines bones pràctiques ens ajuden a garantir aquest dret, donar-los un espai per tal que analitzin i facin propostes que permetin que les persones adultes (famílies, docents i responsables de la política municipal) tinguin en compte les seves reflexions.

Recerca per a la ciutadania global. Fundació Solidaritat UB i Institut de Desenvolupament Professional – ICE de la Universitat de Barcelona

És un programa que dona suport als instituts públics de batxillerat per al desenvolupament de treballs de recerca que eduquin en drets humans i ciutadania global. El programa posa en relleu les implicacions ètiques de la recerca, així com el paper fonamental del coneixement científic per als drets humans i el desenvolupament sostenible a escala global.

#transformESS. Barcelona Activa – Direcció d'Innovació Socioeconòmica

És el programa de Barcelona Activa de foment de l'Economia Social i Solidària i el cooperativisme entre l'alumnat, tant en les diferents etapes educatives de l'educació formal com en altres espais educatius no formals. Oferim diversos recursos pedagògics per fomentar els valors d'una economia, la Social i Solidària, que posa la vida al centre.

Un món a les teves mans. Entrecultures Barcelona

És un programa que permet treballar els reptes del món en l'actualitat (pau, medi ambient, migracions, equitat de gènere, pobresa, etc.) arran de la celebració de cinc dies internacionals assenyalats al calendari. A partir de materials i projectes per a educar en valors de justícia, solidaritat i ciutadania global, l'alumnat aprofundeix en el que significa ser ciutadania global i les habilitats que es necessiten per a viure en el món avui.

2.2

Programa d'activitats escolars (PAE)

El Consell d'Innovació Pedagògica, a través del programa d'activitats escolars (PAE), aplega entitats i institucions d'àmbits molt diversos que, amb les seves particularitats i experteses, permeten complementar l'acció educativa dels centres educatius. Hem seleccionat algunes de les activitats del PAE que s'orienten i/o focalitzen les seves propostes cap a una alimentació més sana, justa i sostenible. Consulteu tota l'oferta [aquí](#).

'Alimentació conscient, sostenible i saludable'. FAADA Fundació per l'Assessorament i Acció en Defensa dels Animals

L'activitat 'Alimentació conscient, sostenible i saludable' permet conèixer els aliments que componen la nostra dieta, d'on venen i quines repercussions tenen en la salut humana i no humana i en el medi ambient. Alhora, facilitar la descoberta d'una manera de nodrir-nos sense perjudicar ningú i es fomenta la presa de consciència de la importància de ser responsables amb el nostre propi cos, els animals que ens envolten i l'impacte que sobre el planeta té l'actual model alimentari.

Cicle de Cinema dels drets dels Infants. A Barcelona, vida sana i sostenible. Departament de Promoció de la Infància. Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI

El cicle proposa, a través d'una acurada programació i selecció de pel·lícules, que els infants aprenguin sobre els drets i deures tant individuals com col·lectius, en un marc interactiu i participatiu que facilita la comunicació i el diàleg. El Cicle de Cinema dels Drets dels Infants està adreçat a tots els nivells educatius: educació infantil, cicle inicial, cicle mitjà, cicle superior de primària i 1r i 2n cicle de l'ESO i l'objectiu principal és la promoció de l'educació en Drets Humans: els infants aprenen sobre els drets i deures tant individuals com col·lectius, en un marc interactiu i participatiu.

'Cuida el teu cos: hàbits saludables d'alimentació' i 'Que no et falti res! Alimentació equilibrada'. FUNBRAIN

Aquestes activitats conviden a entendre la importància d'una bona dieta pel nostre desenvolupament personal. Es treballa la selecció dels millors aliments d'una bona dieta, la definició dels ingredients d'una dieta equilibrada i l'observació de la importància de l'activitat física.

'De cabàs a cabàs... i bona compra faràs!' Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)

L'activitat a l'aula "De cabàs a cabàs... i bona compra faràs!" pretén donar a conèixer la gestió dels residus i el consum responsable mitjançant el joc. L'activitat utilitza la mecànica i l'estructura del tradicional joc de l'oca per introduir els continguts i fer reflexionar als nens i nenes sobre els recursos, els residus i el consum.

'De la terra al plat'. Nútrim

L'activitat 'De la terra al plat' permet conèixer l'estat natural dels vegetals al camp i les modificacions que cal fer per servir-los al plat. Es convida a experimentar, tocar i manipular fruites i verdures i a prendre consciència de la importància del consum de vegetals per a la nostra salut.

'Jo no llenço... menjo!' Aula Ambiental de la Sagrada Família (Districte de l'Eixample)

L'activitat 'Jo no llenço... menjo!' facilita aprendre estratègies de consum responsable i pràctiques de conservació i aprofitament d'aliments per reduir el malbaratament. També a valorar el menjar per les seves aportacions nutricionals en comptes de pel seu aspecte. Desenvolupar una actitud de reflexió crítica.

'The Snack Lab'. Associació Espanyola Contra el Càncer – AECC Catalunya

Des de l'AECC es proposen diferents projectes de centre que tenen per objectiu promoure polítiques que facin de l'escola un entorn més saludable, alhora que contribueixen a la millora d'hàbits de vida entre el seu alumnat. A l'activitat 'The Snack Lab' els mestres treballaran amb els alumnes què és un esmorzar saludable i, es registrarà i es reforçarà el consum d'esmorzars saludables mitjançant un carnet de punts grupal.

'Una història per llepar-se'n els dits'. El Born Centre de Cultura i Memòria

L'activitat 'Una història per llepar-se'n els dits' convida a pensar sobre com l'alimentació configura el món en el que vivim. A través d'un joc l'alumnat s'endinsa en la transformació dels hàbits alimentaris al llarg del temps com a expressió dels costums i la manera d'entendre el món de cada època històrica.

2.3

Entitats que ofereixen projectes educatius sobre alimentació sostenible i justícia global

Proposem una selecció d'entitats que, des del seu compromís amb la justícia global i la millora del sistema alimentari sota una perspectiva més sostenible i saludable, ofereixen els centres educatius projectes, activitats i acompanyament per desenvolupar.

AlimentaSOS. Servei d'acompanyament als treballs de recerca de batxillerat. DESOS. Opció Solidària.

És un servei d'orientació, suport i facilitació pels estudiants de batxillerat que escullen per als treballs de recerca la temàtica de l'alimentació sostenible i tots els àmbits que involucra (sectors productius i consumidors) amb una mirada de salut, ecològica, global i ètica. Es treballa des de l'educació per la justícia global crítica i transformadora amb accions que inclouen la visibilització de la realitat de la indústria alimentària als territoris del sud global i a les estructures de poder i desigualtat. El projecte es desenvolupa en el marc del Pla de Barris de Barcelona.

Espigoladors

A partir de l'oferta de tallers, cursos, formacions, projectes d'aprenentatge per servei i altres iniciatives, es promou un canvi de consciència social per construir un món millor i afrontar reptes globals com el malbaratament alimentari, facilitar l'accés a una alimentació adequada per a tota la població i impulsar la transformació social.

Fundació Adsis

Ofereix un programa educatiu per acompanyar a infants i adolescents en situacions vitals complicades per promoure la seva implicació en els estudis i motivar-los a què continuïn formant-se. Es posa èmfasi en el desenvolupament d'activitat pel foment de valors solidaris i en el reforç alimentari.

Fundació Guné

Proposa un programa que promou l'educació i la formació per la justícia global com un procés socioeducatiu encaminat a generar una consciència crítica sobre les estructures que provoquen les desigualtats i les injustícies que es produeixen en el món. La proposta comporta analitzar, de manera transversal i des d'una perspectiva crítica, les situacions de desigualtat del món i en el cas de la fundació les temàtiques que abordem són el dret a migrar i la interculturalitat, la justícia de gènere i la justícia ambiental.

Xarxa de consum solidari

Planteja un projecte transformador a favor de la sobirania alimentària, el comerç just i el consum responsable des de diferents àrees com la cooperació pel desenvolupament, la sensibilització i l'acció crítica, i la comercialització de productes.

B

Orientacions pel disseny del pòster i referències

Per ajudar-vos en el disseny i l'elaboració del pòster, us facilitem recursos que poden treballar-se com a complement de la seqüència didàctica de la pàgina 13 o bé com de manera independent. En aquest apartat trobareu:

- 1**
Breus orientacions i consells pel disseny.
- 2**
Selecció de pòsters inspiradors.
- 3**
Col·leccions en línia de pòsters i cartells de museus d'àmbit local i internacional.

1

Breus orientacions i consells pel disseny

Com us hem explicat, els pòsters que s'elaborin des de les escoles i instituts de la ciutat formaran part d'una campanya de comunicació adreçada a la ciutadania. És per això que **les imatges i el missatge** que contingui han de **comunicar, expressar sentiments i emocions, i interpel·lar les persones que el mirin**.

Els elements que es combinen per crear i dissenyar un pòster són, principalment, les imatges i els textos. A continuació, us aportem uns **breus consells** genèrics a tenir en compte a l'hora de dissenyar el pòster i que poden ajudar-vos en la presa de decisions sobre com pot ser la seva composició.

Com treballar la imatge principal del pòster?

- ✓ Amb un collage amb fotografies.
- ✓ Amb un dibuix amb diferents tècniques i suports.
- ✓ Amb un fotomuntatge.

Com combinar el text i el color?

- ✓ Sabent que a la nostra mirada l'atrauen els colors i les imatges, més que no pas els textos.

On distribuir els elements en la composició?

- ✓ Ajudant a focalitzar l'atenció; els ulls es dirigeixen a allò més cridaner.

Com ressaltar els elements entre ells?

- ✓ Assegurant que hi ha un bon el contrast entre els elements, si els camuflem perden força!

Com treballar els textos?

- ✓ Fent de la lectura un fet simple i amè! Millor un text clar, breu i precís.
- ✓ Combinant les mides i els formats de la tipografia per remarcar el teu missatge.

Com podem expressar els missatges?

- ✓ Fent jocs de paraules amb les imatges per crear continguts inspiradors i atractius.
- ✓ Tenint en compte que la millor manera d'arribar al pensament és a través de les emocions.

2

Selecció de pòsters suggeridors

Compartim una selecció de pòsters suggeridors i que poden servir-vos d'inspiració per tal de conceptualitzar i dissenyar les vostres creacions. Distingim tres tipologies:

A

Treballs escolars.

B

Campanyes de comunicació i publicitat a mitjans i als carrers.

C

Creacions artístiques.

A l'hora de fer les vostres creacions, podeu explorar les possibilitats que ofereixen els programes de disseny gràfic disponibles a la xarxa, com, per exemple [el Canva](#).

A més, us facilitem un llistat amb enllaços a les col·leccions en línia de pòsters i cartells de museus àmbits local i internacional.

Tal com us proposem a la seqüència didàctica de la pàgina 13, podeu **compartir aquesta selecció amb l'alumnat o bé promoure que el grup faci la seva pròpia recerca i observació de cartells**, a partir de les col·leccions en línia dels museus o bé dels que veiem pel carrer. Aquest exercici pot resultar significatiu i enriquidor per **educar la mirada i potenciar la creativitat**. També per promoure un treball de reflexió i observació al respecte que us pot ser útil per decidir les vostres estratègies i per inspirar-vos el procés de creació del vostre pòster.

A. Treballs escolars

Imatge

Autoria: alumnat d'Educació Infantil (P5) de l'Escola Cervantes de Barcelona

Creació: pòster en motiu del Dia Escolar de la No violència i la Pau.

Data: gener, 2002.

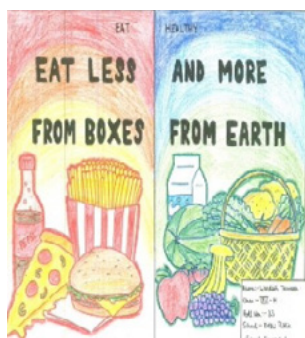

Imatge

Autoria: alumnat d'Educació Infantil (P5) del CEIP Carraixet d'Almàspera.

Creació: pòster guanyador del concurs convocat per Escola Valenciana per crear el cartell de la "XXIX Trobada d'Escoles en Valencià" de la comarca de l'Horta Nord.

Data: abril 2016.

Imatge

Autoria: alumnat de l'escola DPS Faridabad de Haryana, a l'Índia.

Creació: pòster en motiu de la iniciativa 'Eat Right Creativity Challenge' impulsat per la Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI).

Data: no especificada

Imatge

Autoria: Aroa López de l'Escola Llotja de Sant Andreu.

Creació: pòster guanyador del concurs del disseny de la imatge del cartells dels Jocs Florals Escolars de Barcelona.

Data: 2020.

Imatge

Autoria: alumnat d'Educació Primària (4t) de l'escola Marshall, al districte escolar de North Allegheny (Pittsburg, PA).

Creació: pòster guanyador del primer concurs 'Tweens2Teens Walk Safe, Drive Safe Contest', un concurs nacional de la National Road Safety Foundation.

Data: abril 2016.

B. Campanyes de comunicació i publicitat als mitjans i als carrers

Imatge

Creació: campanya de UN Women.

Drets i autoria:
© Mamac Ogilvy & Mather Dubai

Imatge

Creació: cartell guanyador del Concurs de cartells del Dia Internacional de la Dona 2018.

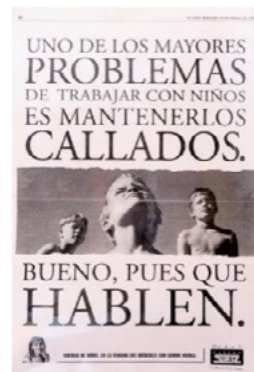
Drets i autoria:
Paula Pérez Cuello,
Ajuntament de Sant Cugat i Escola Municipal d'Arts i Disseny de Sant Cugat.

Imatge

Creació: campanya 'A single can of dissolvent pollute millions of litres of water' de WWF.

Drets i autoria:
© Jaime Chavarri.

Imatge

Creació: Campaña de la Cadena SER.

Drets i autoria:
publicada a El País el 18 de febrer de 1998.

Imatge

Creació: campanya 'So now what's your excuse' de la marca esportiva Nike.

Drets i autoria:
sense especificar

Imatge

Creació: campanya de l'Ajuntament de València entorn del 8 de març, Dia Internacional de les Dones 2019.

Drets i autoria:
sense especificar.

Imatge

Creació: campanya de L'Auditori de Barcelona, temporada 2021-2022.

Creació: cartell de l'espectacle 'Gran Reserva' estrenat el juliol de 2021 en la programació del Festival Grec de Barcelona.

Drets i autoria:
sense especificar.

C. Creacions artístiques

Imatge

Obra i autoria: 'Aidez l'Espagne', Joan Miró.

Any: 1937.

Col·lecció i drets:
imatge de la
'Retropesquisa Miró'
organitzada pel Grand
Palais de Paris.

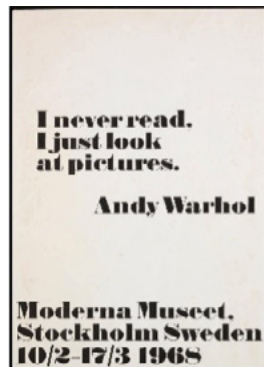

Imatge

Obra i autoria: Cartell
"Arlequin", editat
pel Museu Picasso
Barcelona.

Any: 1963.

Col·lecció i drets:
pòster històric de la
Galeria Joan Gaspar.

Imatge

Obra i autoria: 'I never
read I just look at
pictures', Andy Warhol.

Any: 1968.

Col·lecció i drets:
© 2021 Andy Warhol
Foundation for the
Visual Arts/ARS, New
York/Bildupphovsrätt.

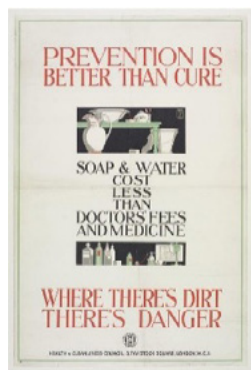

Imatge

Obra i autoria: 'Hessen /
im / Frühmittelalter /
Archäologie und Kunst',
Dieter von Andrian.

Any: 1986.

Col·lecció i drets:
© Erbgemeinschaft
Dieter von Andrian.
Museum Folkwang,
Essen, Alemanya.

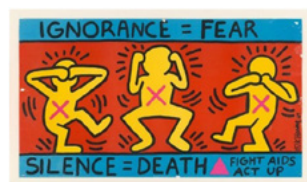

Imatge

Obra i autoria:
'Prevention is Better Than
Cure', Dorothy Braddell.

Any: pels volts de 1925.

Col·lecció i drets:
© Victoria and Albert
Museum de Londres.
Museu n° E.721-1978.

Imatge

Obra i autoria:
'Ignorance = Fear', Keith
Haring.

Any: 1989.

Col·lecció i drets:
© The Keith Haring
Foundation, 1997-2021

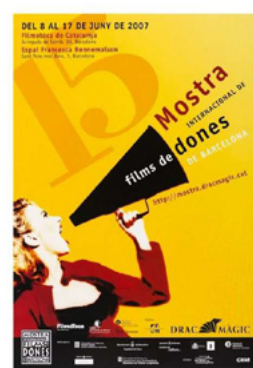

Imatge

Obra i autoria:
'Campbell's Soup Cans',
Andy Warhol.

Any: 1962.

Col·lecció i drets:
MoMA
© 2021 Andy Warhol
Foundation / ARS,
NY / TM. Licensed by
Campbell's Soup Co. All
rights reserved.

Imatge

Creació: cartell de la
15ª Mostra Internacional
de Films de Dones de
Barcelona 2007.

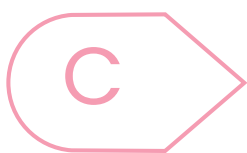
Any: 2007.

Drets i autoria:
Xeixa Rosa Trías,
col·lecció del Museu del
Disseny de Barcelona.

3

Col·leccions en línia de pòsters i cartells de museus d'àmbit local i internacional

- Col·lecció de [disseny gràfic del Museu de Disseny de Barcelona](#).
- Col·lecció de [cartellisme del Museu Nacional d'Art de Catalunya](#).
- Arxiu de [cartells de l'Ajuntament de Barcelona](#).
- Arxiu de [cartells de les Festes de Mercè de l'Ajuntament de Barcelona](#).
- Col·lecció de [pòsters del Museu Toulouse-Lautrec d'Albi](#).
- Col·lecció de [pòsters del Museu Victoria & Albert de Londres](#).
- Col·lecció de [cartells del Museu del Disseny de Basilea](#).
- Col·lecció de [pòsters del Museu del Disseny de Dinamarca](#).
- Col·lecció de [pòsters del Museu del Disseny de Zurich](#).
- Col·lecció de [pòsters del Museu Folkwang d'Essen](#).
- Col·lecció de [pòsters del Museu Moderna d'Estocolm](#).
- Col·lecció de [pòsters del MoMA de Nova York](#).
- Exposició de [pòsters de Toulouse-Lautrec al MoMA de Nova York](#).
- Col·lecció de [pòsters de Cooper Hewitt Smithsonian Design Museum de Nova York](#).
- Cercador de la [Xarxa de Col·leccions de Museus d'Espanya](#).

Dinàmiques de treball a l'aula

A continuació descrivim dues propostes de dinàmiques de treball a l'aula amb un suggeriment sobre com adaptar-les a les diferents etapes educatives, que poden ajudar-vos a aplicar la seqüència didàctica de la pàgina 13. Es tracta de:

1

Dinàmica per arribar a consensos.

2

**Dinàmica per treballar processos creatius:
Puzle de grups.**

1

Dinàmica per arribar a consensos

Durada aproximada de 45 minuts.

Per treballar el consens d'aquestes preguntes, et proposem utilitzar la Tècnica 4 amb qualsevol adaptació requerida a les etapes educatives.

La **Tècnica 4** consisteix en que cada estudiant (o petit grup d'estudiants) rep quatre fitxes de colors diferents i aquestes seran utilitzades per mostrar l'aprovació de les preguntes, després que com a docent hagi indicat què signifiquen cadascuna (per exemple: verd – aprovació total, blau – aprovació parcial, taronja- rebuig parcial i vermell – rebuig total). La proposta és una eina per a generar debat de manera dinamitzada, i promovent la participació.

Adaptació segons l'etapa educativa:

- **Educació Infantil:** substituïm les quatre targetes per dues targetes amb una cara contenta i una cara trista, per a facilitar la relació i expressió d'opinions. La contenta indicarà que 'm'agrada el que s'està dient', i la trista que 'no m'agrada'.
- **Educació primària:** en aquesta etapa, recomanem posar l'alumnat en petits grups perquè puguin consensuar i treballin conjuntament. Segons el nivell educatiu, podem reduir les targetes a 3 colors per a facilitar-ho, o a dos. Fent-la de manera dinàmica, promovent respectar el torn de paraula i que puguin donar la seva opinió, la dinàmica es pot allargar.
- **Educació secundària i batxillerat:** la maduresa i escolta activa d'aquestes edats, permet fer ús de les 4 targetes, fer la dinàmica de manera individual o en petits grups, i proposar preguntes generadores més abstractes i de reflexió. Caldrà promoure la motivació i confiança perquè tothom dins del grup se senti còmode i participi.

2

Dinàmica puzzle de grups

A. El disseny del pòster

Durada aproximada de 60 minuts.

Organització de petits grups i grups d'experts, fes petits grups d'uns 4-6 alumnes. D'aquest petit grup, fes dos subgrups:

a. Futures expertes en mirada visual i artística. Poden partir de la cerca de cartells i pòsters i de les orientacions sobre el disseny de l'Annex per iniciar el treball.

b. Futures expertesa en mirada lingüística i d'expressió escrita. Poden consultar aquesta experiència sobre [escriptura col·laborativa](#) o bé inspirar-se en alguns dels [poemes d'aquest recull](#).

Recomanem ser dos docents per tal de dinamitzar cadascun dels tallers d'investigació sobre les 2 temàtiques. Quan hàgiu decidit quines persones del grup faran cada mirada, divideix el grup i feu els 2 tallers simultàniament.

Retorn de coneixement al petit grup:

Un cop finalitzen els tallers de 'mirada visual i artística' i el de 'mirada lingüística i de reclam', l'alumnat torna al seu petit grup d'origen. Així doncs, dins de cada grup, tindrem persones expertes en cadascun dels temes i ja podran treballar en equip. En petit grup, hauran de fer una proposta tenint en compte el que han après en els tallers i decidir que es farà en la següent etapa d'elaboració del pòster conjunt.

Adaptació segons l'etapa educativa:

- **Educació Infantil:** cal simplificar els moviments dels grups, però es pot mantenir la descoberta de les dues temàtiques d'una manera més manipulativa, treballant amb els sentits quins patrons visuals ens agraden i quins lemes poden sorgir.
- **Educació primària:** es pot mantenir la proposta d'organització i la impartició dels tallers, inclús treballant a través d'eines digitals per la cerca d'aquests exemples a través d'algun dels materials proposats.
- **Educació secundària i batxillerat:** els tallers, poden ser més facilitats que impartits, promovent la indagació, recerca i autonomia de l'alumnat. Com a persones expertes, tots i totes han de tenir la responsabilitat de tornar al petit grup amb nous coneixements, per tant és important equilibrar els grups coneixent les dinàmiques de l'alumnat i el grup en concret.

B. L'elaboració del pòster

Durada aproximada de 60 minuts.

Escollim el lema, pregunta o missatge (10-15'):

Deixa entre 10 i 15 minuts per recuperar idees del debat o opinions sorgides en l'aplicar la seqüència didàctica. A través d'una pluja d'idees, deixa que es proposin lemes o solucions, per tal de convertir-les el tema central del cartell. Si al vostre centre heu treballat la temàtica de l'alimentació de qualsevol altra manera, o al llarg d'altres cursos tenint solucions ja implantades, també les podeu utilitzar per mostrar-les i fer-ne difusió.

Esbossos de cartells en petit-grup (20-25'):

Recupera els petits grups de la fase anterior, en els quals hi ha dos tipus de persones expertes. Amb els coneixements obtinguts i posats en comú a través de la pràctica, demana a cada petit-grup que facin un esbós de la seva proposta. Pots deixar materials o dispositius, i anar acompanyant els grups passant a veure com van, per tal de dinamitzar i aportar solucions als seus problemes.

Milliores amb un altre grup:

A continuació, ajunta dos petits grups per tal que passin a escollir el que els hi agrada més de les propostes de l'altre grup i facin un nou esbós unint les propostes de tots dos grups. A partir de la nova proposta unificada, pots repetir la dinàmica tantes vegades com sigui necessària, ajuntant dos petits grups de nou; així la proposta final tindrà elements de tots els petits-grups i sorgirà de les eleccions i propostes de millora de tots i totes.

Adaptació segons l'etapa educativa:

- **Educació Infantil:** Ves reformulant i proposant com un lema les idees i propostes que aporten els infants".donant directament el lema que hagi decidit i promou la dimensió de l'expressió artística de l'etapa. Pots dividir els infants en dos grups i que facin el cartell en un mural que després les persones docents podeu convertir i estructurar dins de les característiques demanades per entregar-ho.
- **Educació primària:** En l'etapa de primària, per facilitar el consens i el treball de grup, es podria desenvolupar la sessió formant un grup de 2 petits grups, i després fent una selecció de cartells amb votacions externes.
- **Educació secundària i batxillerat:** amb aquests nivells, et recomanem treballar arribant del petit grup al grup-classe, passant per diverses etapes de consens i treball en equip, per tal de promoure aquesta competència tan important en el món actual.

Glossari: què entenem quan parlem de...

Alimentació saludable: Una alimentació saludable es defineix com aquella que és satisfactòria, suficient, completa, equilibrada, harmònica, segura, adaptada al comensal i a l'entorn, sostenible i assequible. [Guia de l'alimentació saludable en l'etapa escolar](#), pàg. 10, 2020, Agència de Salut Pública de Catalunya.

Alimentació sostenible: L'alimentació sostenible consisteix a alimentar tota la població d'una manera que beneficiï les persones, el planeta i els territoris. Per a això, cal produir, transformar, vendre, comprar i consumir aliments creant prosperitat, promovent la justícia social, cuidant, conservant i regenerant els nostres recursos i ecosistemes, així com salvaguardant la capacitat de les generacions futures d'alimentar-se també de manera sostenible. [Manual per a ciutats](#), pàg. 9, 2020, Ajuntament de Barcelona.

Agroecologia: És la pràctica que proposa un disseny i maneig sostenible dels agro-ecosistemes amb criteris ecològics (Altieri 1995, Gliessman, 2002) a través de formes d'acció social col·lectiva i propostes de desenvolupament participatiu que impulsen formes de producció i comercialització dels aliments que contribueix a donar resposta a l'actual crisi ecològica i social a les zones rurals i urbanes (Sevilla y Woodgate, 1997). L'agroecologia constitueix una estratègia pluridisciplinària i pluriespistemològica per a l'anàlisi i disseny de formes de maneig participatiu dels recursos naturals aplicant conceptes i principis ecològics, vinculats a propostes alternatives de desenvolupament local (Norgaard, 1994, Guzmán et al. 2000).

Canvi climàtic: S'entén un canvi de clima atribuït directament o indirecta a l'activitat humana, que altera la composició de l'atmosfera mundial i que se suma a la variabilitat natural del clima observada durant períodes de temps comparables. [Convenció marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic](#), article 1.2, 1992, Nacions Unides.

El clima mundial ha evolucionat sempre de manera natural, però proves convincents obtingudes arreu del món revelen que en l'actualitat està en marxa un nou tipus de canvi climàtic, que posa en perill la composició, la capacitat de recuperació i la productivitat dels ecosistemes naturals i el

desenvolupament econòmic i social, la salut i benestar de la humanitat ([Oficina catalana del canvi climàtic](#)).

Desenvolupament econòmic local: S'entén com el conjunt d'accions, polítiques i estratègies que promouen activitat econòmica orientada a solucionar les necessitats de les persones que habiten un territori, amb perspectiva de distribució de riquesa, de gènere, intercultural i de sostenibilitat ambiental. És un desenvolupament que aprofita els recursos propis de la zona per configurar un ecosistema econòmic plural que aculli diferents pràctiques econòmiques i estimuli diferents sectors d'activitat econòmica, mitjançant la concertació de polítiques i projectes entre l'administració pública, el teixit comunitari, el sector social i el privat. [Pla de Desenvolupament Econòmic 2016-2021](#), Ajuntament de Barcelona.

Aquestes accions es consideren beneficiàries per l'economia local perquè es realitzen a través de circuits curts entre la producció, la distribució i la venda d'aliments justos, sans i sostenibles. Aquest fet genera una oportunitat de benefici econòmic per als agents vehiculadors de l'alimentació sostenible, especialment per a la pagesia local, el sector de la restauració sostenible o el petit comerç.

Dieta sostenible: Son aquelles que generen un impacte ambiental reduït i que contribueixen a la seguretat alimentària i nutricional, i al fet que les persones del present i del futur, tinguin una vida saludable. A més, protegeixen i respecten la biodiversitat i els ecosistemes, són culturalment acceptables, accessibles i econòmicament justes i assequibles, i nutricionalment saludables, i optimitzen els recursos naturals i humans (Simposio de la FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura i Bioversity, 2010).

Dret a l'alimentació: S'entén com "el dret a tenir accés, de manera regular, permanent i lliure, sigui directament, sigui mitjançant compra en diners, a una alimentació quantitativament i qualitativament adequada i suficient, que correspongui a les tradicions culturals de la població a què pertany el consumidor i que garanteixi una vida psíquica i física, individual i col·lectiva, lliure d'angoixes, satisfactòria

i digna". Està íntimament vinculat al dret de tothom a un nivell de vida adequat per a ell i per a la seva família, incloent-hi l'alimentació, el vestit i l'habitatge i una millora contínua de condicions d'existència.

Els drets econòmics, socials i culturals. El dret a l'alimentació, 2004, Nations Unides. **El dret humà a l'alimentació**, 2007, FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura.

Escalfament global: És l'augment anòmal de la temperatura global de la Terra a causa de l'acció de l'home amb la crema d'una gran quantitat de combustibles fòssils. L'any 1996 el Grup Intergovernamental d'Experts sobre Canvi Climàtic (IPCC en anglès) va publicar el seu segon informe d'avaluació (IPCC, 1996), on, a partir de treballs d'investigació procedents de més de 150 països, es van resumir els resultats científics més importants sobre el canvi climàtic i la vulnerabilitat dels sistemes socioeconòmics i naturals. Aquest informe va concloure que la Terra s'havia escalfat globalment uns 0,6 °C durant els últims cent anys. També va concloure que a causa de l'augment dels gasos amb efecte d'hivernacle (GEH: CO₂, metà, òxids de nitrogen, vapor d'aigua i partícules de sulfat) com conseqüència de l'activitat de l'home, la Terra sofriria un escalfament d'entre 1 i 3,5 °C cap a l'any 2100 (**El canvi climàtic, Servei Meteorològic de Catalunya**).

Impacte ambiental: Alteració i/o modificació, generada per l'activitat humana sobre el medi. Els impactes poden ser directes o indirectes, i les seves conseqüències es poden detectar a curt o llarg termini.

Justícia alimentària: Fa referència a un ampli ventall d'iniciatives que es centren en les causes de les desigualtats provocades pel sistema alimentari preponderant. Promouen la producció procurant mètodes orgànics i/o agroecològics, i el treball a favor d'un accés més equitatiu als recursos productors d'aliments com la terra, els crèdits i els mercats. Igualment es vetlla per un salari i unes condicions laborals dignes per les persones agricultores i treballadores del sector de l'alimentació. És a dir, les persones productores reben un preu equitatiu i s'estableix una relació comercial justa per a tothom.

Justícia global: És refereix a la lluita pels drets de totes les persones, els pobles, els col·lectius i identitats diverses presents al planeta, fins i tot de lluita pels altres éssers vius i les persones que encara no han nascut i tenen dret a trobar-se un món en condicions, i del reconeixement dels que van existir. L'enfocament és internacionalista, intergeneracional, ecologista i reconeixedor de la diversitat sexual i cultural. Es pot descompondre en quatre grans mirades: la justícia econòmica, la justícia ambiental, la justícia de gènere, i el dret a migrar i ser acollit. Guia **Aprentatge Servei i justícia global**, pàg. 5, 2020, Centre Promotor APS i Universitat de Barcelona.

Malbaratament alimentari: El malbaratament d'aliments comprèn la pèrdua d'aliments (durant la producció i el transport) i el malbaratament d'aliments (el malbaratament d'aliments per part del consumidor) (FAO, 2013: Empremta del malbaratament alimentari: impactes sobre els recursos naturals. Informe resum. Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO), Roma, Itàlia). Actualment es produeixen més aliments dels que es necessiten a tot el món, però tot i així hi ha moltes persones condemnades a passar fam. El malbaratament està associat a una situació d'injustícia social en la cadena alimentària i queda palès quan, cada any, un terç dels aliments que es produeixen acaben a les escombraries. Informe **'Global food losses and food waste'**, 2019, FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura.

Pesca sostenible: És un tipus de pesca que es preocupa per l'explotació racional i responsable dels recursos marins, des de la captura al consum, afavorint el desenvolupament sostenible respectant i adoptant les mesures necessàries per a protegir i regenerar aquests recursos i el seu ecosistema: respectant l'estructura, productivitat, funció i diversitat dels ecosistemes marins i els hàbitats, minimitzant els impactes sobre altres espècies, especialment les espècies protegides, amenaçades o en perill. Aquest tipus de pesca ofereix un producte de proximitat i més fresc, consumeix menys gasoil, genera menys emissions de CO₂ i aporta beneficis per a les comunitats locals. Informe **'L'estat mundial de la pesca i l'agricultura'**, 2020, FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura.

Productes de proximitat: Es refereix a aquells productes que tenen una distància de com a màxim 100 km entre el lloc on es produeixen i el lloc on es venen. També son anomenats 'quilòmetre 0', nom que s'aplica així mateix tant a la venda com al consum d'aquests productes.

Quilòmetre zero: Aliment produït molt a prop del lloc de comercialització. Per a les persones consumidores, això ofereix l'avantatge de disposar de productes de proximitat, de temporada i frescos i d'afavorir l'economia local.

Ramaderia extensiva: Es tracta d'un tipus de cria i pastura on els animals estan en llibertat i disposen, totalment o parcial, d'una base territorial amb aprofitament de pastures o prats per alimentar-se amb una alimentació natural. La repercussió d'aquest tipus de ramaderia és positiva no només pels animals i la qualitat de l'aliment derivat, sinó també pel manteniment del territori.

Sistema alimentari: És la forma en com s'estructura la societat per fer arribar els aliments als individus. Té en compte tots elements (medi ambient, persones, inputs, processos, infraestructures, institucions, etc.) i les activitats relacionades amb la producció, l'elaboració, la distribució, la preparació i el consum d'aliments, així com els productes d'aquestes activitats, inclosos els resultats socioeconòmics i ambientals. El sistema actual està basat en les agroindústries, la pesca massiva, la ramaderia i les granges de gran escala, etc. i es considera el principal emissor de CO₂ i responsable de l'escalfament global. Informe ['Les pèrdues i el desaprofitament d'aliments en el context dels sistemes alimentaris'](#), pàg. 33, 2014, FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura i Comitè de Seguretat Alimentària Mundial (CSA).

Sistema alimentari sostenible: És aquell sistema que garanteix la seguretat alimentària i la nutrició per a totes les persones, de tal manera que no es posin en risc les bases econòmiques, socials i ambientals que permeten proporcionar seguretat alimentària i nutrició a les generacions futures. Informe ['Les pèrdues i el desaprofitament d'aliments en el context dels sistemes alimentaris'](#), pàg. 34, 2014, FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura i Comitè de Seguretat Alimentària Mundial (CSA).

Sobirania alimentària: Dret de tots els pobles de poder definir i decidir la seva política agrària i alimentària. La sobirania alimentària és un concepte desenvolupat per la Via Campesina, un moviment de persones pageses i agricultores de 182 organitzacions, provinents de 81 països, i que implica prioritzar la producció agrícola local, facilitant l'accés a la terra, l'aigua i les llavors. En aquesta línia, cal dir que eliminar els intermediaris dona més poder a les persones consumidores i productores per acordar preus justos i poder consumir productes frescos i de proximitat.

Transició alimentària: Es refereix al canvi progressiu del model actual del sistema alimentari per tal de millorar el benestar de la ciutadania i crear economies i societats més sostenibles, ecològiques, pròsperes i igualitàries.

Venda de proximitat: És la venda de productes agroalimentaris, procedents de la terra o de la ramaderia o bé com a resultat d'un procés d'elaboració o de transformació que els productors o les agrupacions de productors agraris fan en favor del consumidor o consumidora final, directament o mitjançant la intervenció d'una persona intermediària. La venda de proximitat inclou la venda directa i la venda en circuit curt ([Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural](#)).

Bibliografia, documentació i referències

En el marc de Barcelona Capital Mundial l' Alimentació Sostenible (CMAS) 21

- [L'alimentació sostenible. Manual per a ciutats](#) (consultable també el '[Resum executiu](#)'). Ajuntament de Barcelona, 2020.
- Pàgina web oficial de [Barcelona Capital Mundial Alimentació Sostenible 2021](#).
- Pàgina web del [Consorci d'Educació de Barcelona](#) sobre la dimensió escolar i educativa de [Barcelona Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible \(CMAS\) 21](#).

En el context educatiu i pedagògic de Barcelona Capital Mundial Alimentació Sostenible (CMAS) 21

- [Alimentació saludable en edat escolar](#). Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, juny de 2020.
- [Passem a l'acció!, Guia del Programa Escoles+Sostenibles](#). Àrea d'Ecologia Urbana. Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, Octubre 2020.
- Guia [Alimenta't amb seny](#). Àrea d'Ecologia Urbana. Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, Octubre 2020.
- Guia [Alimentació. Guia informativa i proposta d'activitats per promoure l'alimentació agroecològica](#). Àrea d'Ecologia Urbana. Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, Desembre de 2014.

En el context del dret a l'alimentació i de la sostenibilitat del planeta

- [Declaració dels Drets humans](#).
- [Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales](#). En català: [aquí](#).
- [Declaració Universal dels drets de l'Infant](#).
- [Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible](#).
- [Los Objetivos de Desarrollo Sostenible. Qué son y cómo alcanzarlos](#). UNESCO.
- [Declaració d'Incheon Educació 2030, junt amb un Marc d'Acció](#).
- [Una carta abierta a los niños del mundo. Ocho razones por las que siento preocupación, pero también esperanza, por la próxima generación](#). UNICEF. [Recursos infogràfics](#).
FAO, Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura.

Una iniciativa de:

**Consorci d'Educació
de Barcelona**
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

**Barcelona
Capital Mundial
de l'Alimentació
Sostenible 2021**

Amb la col·laboració i dinamització de:

 Anthesis Lavola

#AlimentacióSostenibleBCN
#Araquiescoles

araquiescoles@bcn.cat

[alimentaciososteniblebcn](https://www.instagram.com/alimentaciososteniblebcn)

[@AlimentacioSostenibleBCN](https://www.facebook.com/AlimentacioSostenibleBCN)